Чыла эллаСе пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий" редакций

Мемнан семын ыштыза!

Лопатинский пионер пӧрт пеленсе самодеятельный художественный ансамбль член-шамычын Марийский АССР-ысе чыла школьник, пионер ден комсомолец-шамычлан открытый письмашт

Шерге йолташ-шамыч!

Мыланна кугу пиал логалын: великий Сталинский Конституцийын волгыдо кече йолжо йымалне илаш, тунемаш да канаш. Мемнан верч мемнан пеледалтше родина, коммунистический партий, правительство да мемнан йӧратыме друг да учитель Сталин йолташ тыршат.

Кушто икмыняр ий ончычэртен каяш лийдыме чодра да куп ыле, тушто кызыт гигант, мемнан гордость—Марийский бумажный комбинат шочын. Тудын йыр—чапле пашазе поселок.

Тиде чылажат мемнан дене, социализм элыште гына лийын кертеш. Мыланна, мемнан пиалан илышналан Западын, Востокын да мӱндӱр Америкын миллион дене пызырналт илыше йочашт кӧранат. Ме Октябрьын кучедал налмыжым чот йӧратена, аклена да тудым аралаш, Ленин—Сталин пашан верный продолжательже лияш, лӱддымӧ боец лияш ямдылалтына.

Родинын патриотшо лийшаш верч дисциплинированный лияш, сайын тунемаш кӱлеш. Ме тидым шинчена. Отличный успеваемость ден сознательный дисциплиным шындышаш верч ме шке ӱмбакына тыгай конкретный обязательство-шамычым налына:

Ансамбльыште участвоватлыше-шамыч кокла гыч отличник ден ударник-шамычым кок гана шукемдаш. Тиде задачым шуктышашлан лийын пионер пӧрт пелен 13 консультационный группым организоватлена. Историй, литература, искусство историй дене лекций-шамычым организоватлена. Куд кечыште ик гана ансамбльын кок возрастной группылан посна политинформацийым эртараш тӱҥалына.

Родитель-шамыч дене кылым кучаш, нуның дене вашлиймашым организоватлаш. Мартыште родитель-шамычлан показательный концертым, а апрельыште ансамбльын итоговой вечержым организоватлаш.

Ансамбльын членже-шамычлан культурный канымашым организоватлаш. Кино да театрыш культпоходым эртараш, занимательный модыш, музыка, куштымаш вечерым организоватлаш.

Ансамбльын кажне участникшын оборонно-физкультурный значокшо лийже манын тыршаш.

Районысо школа-шамычлан олимпиадылан ямдылалтмаштышт полышым пуаш. Пионер пӧртын методический кабинетыштыже консультационный пунктым организоватлаш. Шкенан пашам ончыкташлан да инструктироватлашлан школлашке 6 гана деч шагал огыл лекташ.

Ансамбльын альбомжым лукташ.

Ме Йошкар-Оласе пионер пӧрт дене соревноватлена. Мемнан коллектив шке ӱмбакыже налме обязательствым честь дене шукта да Москваште, йоча творчествын Всесоюзный олимпиадыштыже участвоватлаш правам налеш, манын пеҥгыдын ӱшанена. Ме тендам чыладамат ВЛКСМ ЦК Х пленумын решенийжым реализоватлаш, пашан сай опытшо-шамычым передаватлаш, олимпиадылан сайын ямдылалтшаш верч социалистический соревнованийым шараш ӱжына.

Наукым овладеватлышаш верч кучедалза, шкендан политический, культурный уровеньдам нӧлтыза, дисциплиным пеҥгыдемдыза, лӱддымӧ, выносливый да находчивый лияш тунемза, изобретатлыза, рисоватлыза, музыкальный, хоровой культура дене овладеватлалтса, чапле сценический образым пуаш верч пашам ыштыза. Всесоюзный олимпиадым отличный отметка-шамыч да сознательный дисциплина дене вашлийшаш верч шӱдӧ да тӱжем дене йоча творчество дене вашлийшаш верч пашам чот ыштыза. Чыла тидым ужын, Сталин йолташ мыланна каласыже:

— Сай, йоча-шамыч!

Тиде письмам Лопатинысе пионер пӧрт пеленысе ансамбль да кружок член-шамычын погынымашешышт приниматлыме.

Чылаже 200 утла подпись уло.

Йошкар-Ола 4-ше номеран школысо 2-шо классыште тунемше-шамыч чыланат пионерыш пуреныт. Снимкыште: пионервожатый Е. Конева отличница Настя Кирилловалан пионерский галстукым чикта.

Фото А. Овечкинын.

Школышто испытанийым эртарыме у порядок

РСФСР-ысе школа-шамыч шушаш проверочный ден выпускной испытанийлан ямдылалтыт.

Эртыше ийла деч тойыртышын тений начальный, неполный средний ден средний школласе чыла класслаштат испытаний эртак билет дене гына эртаралтеш. Билет-шамычым предметым преподаватлыше-шамыч ыштат да учебный программын тӱрлӧ разделже гыч тунемше-шамычлан умылшашлык кок-кум вопросым пуртат. Кӱлеш условийлаште, тунемше-шамыч налме билетышт почеш вашмутым пуэн огыт керт гын, тунемше-шамычын фактический шинчымашыштым палашлан учитель ешартыш вопрос-шамычым пуэден кертеш.

Проверочный ден выпускной испытаний шот шагалемдалтеш. 7-ше класслаште 11 испытаний олмеш 8 устанавливатлалтеш. Нине испытаний-шамыч гыч—6 устный, кокыт письменный. 10 класслаште 12 испытаний олмеш 11—8 устный да 3 письменный лиеш.

Южо предмет-шамыч дене тунемше-шамыч начар отметкым иметлат гын, тиде классыште основной испытанийым пытарымек ешартыш испытаний эртаралтеш.

(ТАСС).

Отлично да сайын тунеммаш — Родинылан эн шерге пӧлек

Тунемше-шамыч яра жапым веселан эртарат. Снимкыште (шола гыч пурлашке): Отлично тунемше-шамыч Мозолина Феня, Волков Ваня, Сычева Настья, Богданова Нина, Волкова Марфа, Мозолина Настья да Попова Лида яра жап годым патефоным колыштыт. Фото М. Чуршуковын.

Йоча-шамыч!

Таче тиде страницеш Морко район, Нуж-Ключ НСШ-ыште тунемше-шамычын школа ден классын честьше верч кучедалмышт нерген, кузе тунеммышт нерген статьяштым печатлена.

Тиде школа—краснознаменный. Морко РОНО-н йошкар знамяжым тунемше-шамыч тыршен тунеммышт да общественный пашаште активно участвоватлымышт дене налыныт. Театнунын семын тыршыза.

> САЙЫН ДА ОТЛИЧНО ТУНЕМАШ—ТИДЕ СОВЕТСКИЙ ЙОЧА-ШАМЫЧЫН ЭН ТӰҤ ПАТРИОТИЧЕСКИЙ ПАША. ИМЕННО ТЫЖЕЧЫН ТЕНДАН КОММУНИЗМ ТӰҤАЛЕШ.
>
> М. И. КАЛИНИН.

Отличник лиям!

Мый кызыт ударник улам. Отметкем-шамыч „сай“ да „отличн“ велэ улыт. Нылымше чырыкыште отличник лийшаш верч тыршаш тӱҥалам.

Мый туныктышо-шамычын ойыштым эре сайын колыштам. Проверочный испытанийлан кызытак ямдылалташ тӱҥалам. Тыге ыштымаш испытанийым сайын эртараш кугун полша. Ынде отличник лияш тыршем.

Младшев Николай,
5-ше класс.

Снимкыште: (шола гыч пурлашке) отлично тунемше-шамыч Мозолин Вася, Голубьев Маркел, Соловьев Артем да Иванов Аркадий пырдыж газетым ончат.

Фото М. Чуршуковын.

Ме соревноватлена

Ученический комитетын тӱҥ задачыже — отлично да сайын тунеммашым организоватлымаш да школышто сознательный дисциплина ден арулык верч кучедалмаш лийын шога. Нине задача-шамычым сайын шукташлан ме эн ондак паша планым ыштен улына.

Учкомын членже Колесникова Лариса школышто арулыкым эскерен шога. Тудо тунеммаштат ударница, общественный пашамат сайын шуктен шога. Класс-шамычым, коридорым ме пеш арун кучена.

Фахриев Галиям школышто дисциплиным эскера. Перерыв годым мемнан школышто лӱшкен курыжталше нигеат уке. Йоча-шамыч тӱшкан погынен модыт, муро-шамычым мурат.

Ме сайын тунемшаш верч, сознательный дисциплина верч класс ден класс коклаште социалистический соревнованийым кумдан шарен улына. Адак кажне тунемше - шамыч конкретный обязательствым налыныт. Налме обязательствыштым кузе шуктымым пырдыж газета гоч ончыктен шогена. Кӧ начар шукта гын, критиковатлен пуэна.

Волков Евгений,
Учком председатель.

Сайын да отлично тунеммылан, дисциплиным пеҥгыдемдымылан школа дирекций 6-шо класслан переходящий йошкар знамям пуэн. Тунемше-шамыч йошкар знамям шке классыштышт эн коймо вереш шарен сакеныт. Кызыт тиде классыште тунемше-шамыч шкеныштын примерный дисциплинышт дене, тыршен тунеммышт дене моктанат.

— Ме йошкар знамян классыште тунемына, — куанен ойлат нуно.

— Тиде знамям ме шкенан классын честьше верч сайын кучедалмына дене, тыршымына дене налын улына, — моктанат тунемше-шамыч.

Чынак 6-шо классыште „плохо“ отметка иктат уке. Ятырже сай да отлично тунемыт. Тиде классыште дисциплинат сай.

Кӧ дисциплиным пудырта гын, але туныктышын заданийжым ок шукто гын, тунемше-шамыч тунамак тудо йочалан полшаш кӱлмӧ нерген каҥашен налыт, ситыдымашым пытараш полышым пуат. Теве Волков Иван эртак „посредственно“ отметка дене велэ тунемеш ыле, а отметкым кӱзыкташ тудын вийже уло. Йоча-шамыч, мыят Волков дене кутырен улына Тудо сайын тунемаш мутым пуэн. Кызыт ынде Волковын „сай“ отметкыже — 5 уло, даже кок предмет дене отлично тунемаш тӱҥалын.

Первый чырыкыште Т. Васильева ден Т. Волкован „плохо“ отметкышт уло ыле. Вот йоча-шамыч нунын верч эгаш тӱҥальыч.

— Нуно классым шеҥгак шупшыт, полшаш кӱлеш, — ойленыт йолташышт - шамыч. И чынак, умылдымо йодыш-шамычым классыштат, мӧҥгыштыштат умылтарыме, туныктышын заданийжым шукташ полшымо. Васильева ден Волкова шкеат тыршен тунемыныт. Кызыт ынде нунын отметкышт „посредственно“ да „хорошо“ велэ.

6-шо классыште тунемше-шамыч пеш дружный улыт, ваш-ваш келшат, а тиде келшымаш нунылан сайын да отлично тунемашышт кугун полша.

Т. Н. Трушкова,
6-шо классын классный руководительже.

Йошкар знамяя Нуж-Ключ НСШ-те отлично тунемше-шамыч: (шола гыч) Мозолина Февя, Попов Вася, Волкова Марфа, Волков Ваня, Фролов Миша, Тарасова Груня, Богданова Нина, Соловьев Артем, Колесникова Лара, Волков Лев, Скорняков Федя, Попова Лида, Волкова Марфа да Мозолина Настья. Фото М. Чуршуковын.

ШКОЛЫН ЧЕСТЬШЕ ВЕРЧ

Тений январь тылзыште эртыше учительский погынымаште мемнан Нуж-Ключ школлан районный переходящий йошкар знамям пуэныт. Тиде знамя верч мемнан школын чыла туныктышо ден тунемше-шамычше 1939—1940 тунемме ийын первый кечылаштыжак кучедалаш тӱҥалыныт.

Ме школыштына класс ден класс коклаште, тунемше ден тунемше коклаште школа ден классын честьше верч, сайын да отлично тунемшаш верч, сознательный дисциплина верч социалистический соревнованийым кумдан шарен улына. Тыгак туныктышо-шамычат соревноватлат. Налме обязательство - шамыч шуктымым кажне чырык еда тергена.

Школышто учебно-воспитательный пашам саемдаш тӱрлӧ кружок-шамыч, йоча - шамычын родительышт дене кылым кучымаш кугун полша. Кызыт Осоавиахим, СВБ организаций-шамыч, хоровой ден драматический кружок-шамыч пашам кӱрылтде ыштен шогат.

ВЛКСМ Центральный Комитет X пленумын решенийже школышто пӱтынь воспитательный пашам саемден колташ кугун полшыш. ВЛКСМ ЦК X пленум деч вара эреак утренникым эртарена. Утренникым комсомолец, 7-ше классын примерный ученикше Ахмедьянов Гайнан вуйлата. Тунемше шамыч утренниклан кугу куанымаш дене ямдылалтын толыт, куштат, почеламут-шамычым лудыт, мурат. Утренник сылнын эрта.

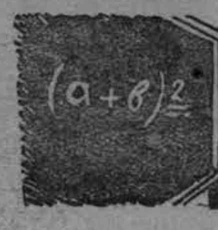
Тунемше-шамыч коклаште внеклассовый пашат эртаралтеш. Тиде пашаште пионерский комната рӱдӧ верым налын шога. Тушто шашке, шахмат, биллиард улыт. Кажне перемен годым патефон сылне мурым йоҥгалтара. Детиздатын лукмо чапле оформлениян сылне книга-шамыч улыт. Гитарым шоктымет шуэш гын, гитарым шокталте, балалайкат уло. Пионер-шамыч лывырге кидышт дене отрядной знамям, горным, тӱмырым мастарын сакалтеныт. Тыште тунемше ден пионер-шамыч куанен канат, нуно шке комнатыштым йӧратат.

Сайын тунемаш, культурно канаш школыштына чыла условийым ыштыме. Садлан тунеммаште успеваемостят, дисциплинат саем шога. Мемнан школышто чылаже 188 йоча тунемеш. Ты шот гыч отличник 24 еҥ, ударник 16 еҥ уло. 6-шо классыште ик тунемшынат „плохо“ отметкыже уке, тушто дисциплинат сай. Садлан тиде класслан школьный йошкар знамям пумо. Пӱтынь классыште общий успеваемость 94 процентым составлятла. Тунемме ий пытышашеш „плохо“ отметкым пытараш уло вийна дене пижына.

Родитель - шамыч дене кылым кучен шогаш лӱмын родительский комитетым организоватлен улына. Тиде комитет туныктымо пашаште пеш кугун полшен шога.

Школын честьше верч эше сайын кучедалаш тӱҥалына. ВЛКСМ Центральный Комитет X пленумын школа ден комсомол ончылан шындыме задачыжым шуктышаш верч виян тыршена. Районный переходящий йошкар знамям ончыкыжымат пеҥгыдын кучен шогаш тӱҥалына.

М. П. Павлов,
Нуж-Ключ НСШ-ын директоржо.

Мемнан школышто „За учебу“ лӱман общешкольный пырдыж газета лектеш. Тунемше-шамыч газетыш активно возен шогат. Нуно шкенештын газетыштым йӧратат, пагалат.

Газета тунеммаште вараш кодшо йоча-шамычлан йолташыштым поктен шуаш эреак полшен шога. Школышто дисциплина верч кугун тырша. Теве Фахриев Галиямын первый чырыкыште „плохо“ отметка-шамычше ыльыч. Ме, редколлегийын членже-шамыч, молан начар тунеммыже нерген Галиям дене кутырышна. Уроклан кузе ямдылалташ кӱлмӧ нерген каҥашым пуэн улына. Кызыт Галиям сайын тунемеш. Тудо учком член.

Иванов Вася толашаш пеш йӧрата ыле. Тыге дисциплинымат пудыртылын. Тудым тидлан пырдыж газетеш возышна. Кызыт Васян дисциплинже сай. Тунемме дене отметкыжат саемаш тӱҥалын. Ынде тудым 7 классыште классный организаторлан сайлыме.

Ме школын да классын честьше верч чарныде кучедалын шогена.

Соловьев Артемий,
„За учебу“ пырдыж газетын отв. редакторжо, 7-ше класс.

МЕ ТУНЫКТЫШЫМ ЙӦРАТЕНА

Мемнам Полевщикова Вера Федоровна туныкта. Ме, тунемше-шамыч, тудым йӧратена. Вера Федоровнат мемнам йӧрата.

Туныктышын чыла заданийжым сайын шуктен шогем. Школа гыч мӧҥгӧ толмекем, ончычын обедым ыштем. Вара ик час наре книгам лудам да Волкова Оля йолташем дене коктын эче дене мунчалташ каена. Ме тунеммаште ваш-ваш полшена.

Мыйын отметкем-шамыч чыла „сай“ да „отлично“ улыт.

Попова Лида,
4-ше класс.

Мыйын йолташем-шамыч

Мый первый да кокымшо чырыкыште сайын тунемым, но кум предмет дене „посредственно“ отметкем ыле. А кумышо чырыкыште чыла предмет денат сайын тунемаш тӱҥальым. Туныктышо - шамыч мӧҥгыш могай заданийым пуэныт гын, мый чыла выполнятленам. А мыйын йолташем Зуев Иван тыге ок ыште ыльт, начар отметкым наледа ыле. Шкенжымат тудо начарын кучен. Кумышо чырыкыште мый тудлан полшаш тӱҥальым. Вашке тудо мыйын сай тунеммашемын „секретшым“ чыла раш пален нале. Мый мӧҥгыш пумо пашам сайын шуктем, урокым умлаш тыршен колыштам, садлан сайын тунемам. Вара тудат мӧҥгыш пумо заданийым мыйын семын аккуратно шукташ, шкенжым сайын кучаш тӱҥале. Тыге тудо мый дечем примерым налын, шкенжым тӧрлатыш. Адак мемнан классыште Фахриев Галиям шкенжым начар куча ыле. Кумышо чырыкыште тӧрланен, ме тудым учком членлан сайлышна. Мыят учком член улам.

Фролов Миша,
7-ше класс.

Йошкар знамян 6-шо класс руш йылме урокышто. Фото М. Чуршуковын.

Ученический комитетын заседанийже. Шола гыч пурлашке: Селезнев Феля, Колесникова Лариса, Волков, Фахриев Галиям да Фролов Миша. Фото М. Чуршуковын.

Мемнан республикыште илыше янлык-шамыч нерген

Рысь (шурмаҥыш)—хищный животный. Кошачьий семейстыш пура. Марийский республикыште рысь-шамыч Морко, Козмодемьянский, Звенига, Йошкар-Ола, Роҥго районласе чодраште илат. Тудо мераҥым, урым, кӱдырым, коям, молымат кочкеш. Пеш писе шинчан. Рысь сурт вольык, айдеме ӱмбакат кержалтеш. Пушеҥгыш куштылгын кӱза. Тудын йол кужу. Кышаже сурт пырысын гаяк, но кумдарак. Ошалге саргаш, адак кӱренрак тӱсан лийыт. Кеҥежым ковашт ыштыже шем тамга лиеш. Тиде тамга юкгынам телымат ок пыте. Рысь пеш дикий животный, но тудым кучымек, воспитатлаш лиеш.

Апрель тылзе мучаште рысь кок-кум игым ышта. Тудо шке игыжым пеш чаманен онча. Маска але пире пыжашыкыже кержалтыт гын, тудо нунын вантареш колымешкыже кредалеш. Пыжашым рысь пич, кореман верыште, вӱд лишне ышта. Тудо мераҥ, ур, кӱдыр, музо моло животный да кайык-шамычын илыме верыште илаш йӧрата.

Рысь телым шужымыж годым ял лишке толеш. Тений телым Туруново ял (Йошкар-Ола район) лишнысе идымыш толын. Идымыште лийше колхозник-шамыч тудым тоя дене перен пуштыныт. Тудо пеш каҥга улмаш. 1937 ийыште Йошкар-Ола кермыч завод деч тора огыл ик рысым кучымо.

Рысын ковашт ыже пеш шерге. Садлан кеҥежым рысым пушташ чарыме. 1933 ийыште Марийский АССР-ыште 16 рысым, 1935 ийыште 14 рысым пуштмо.

МОДИН.
Марийский АССР музейын научный сотрудникше.

Надя молан тунемаш ок кошт?

Изосимова Надя тений 6-шо классыште тунемаш тӱҥалын ыле. Но кызыт тунеммым чарнен. Тудо туныктышын сӧрвалаш мийымыжым велэ вуча. „Туныктышо толеш гын, школыш миem“ манеш. Тиде нимолан йӧрдымӧ кайыш. Надян ачаже активистлан шотлалтеш. Тудыжат шке ӱдыржым тунемаш ынеже колто.

Кузьмичев Алексей.
Роҥго район,
Манан-Мучаш НСШ.

Военно-морской модышын результатше

„Ямде лий“ газетым лудшо-шамычын военно-морской модышыштышт 41 еҥ участвоватлен. Нуно почти чыланат школышто тунемше-шамыч улыт.

Модышын кум ойлымаш-шамычын йодышыштлан ответым тӱрыс да чын пуэн, чылаже 20 очком пogaш кӱлеш ыле. Эн сай результатым Сотнур район, Карай НСШ-ын 7-ше классыштыже тунемше СЕРГЕЕВ ВЛАДИМИР ончыктен—тудо 18 очком поген. Володян чапле сеҥымашыжым шотыш налын, редакций тудым 7 теҥгеаш библиотечка дене пӧлеклен. Кокымшо верыш Шернур средний школышто тунемше БАЙКОВ ВАСИЛИЙ лектын. Тудо $14^1/_2$ очком поген. Тидат моло дене таҥгастарымаште сай результат. 3-шо ден 4-ше верым Свердловский область, Манчаж район, Юва средний школын 8-ше классыштыже тунемше ХАМЗИН ИВАН ден Морко район, Кугу-Кожлаял НСШ-ыште тунемше - шамыч— КУЗНЕЦОВ АЛЕКСЕЙ да ПЕТРОВ ЗАСЛИЙ пайленыт, нуно 14 очко гыч погеныт. А ЧАВАЙН АНАТОЛИЙ (Морко район, Изи-Корамас НСШ, 7-ше класс) ден ПЕТРОВ ВЛАДИМИР (Сотнур район, Карай НСШ-ыште 7-ше классыште тунемше) коктынат $13^1/_2$ очко дене налыныт, тыге нуно шке коклаштышт 5-ше ден 6 шо верым пайленыт. 7-ше верыште ТОКМУРЗИН ВОЛОДЯ—Татарский АССР, Буймо средний школышто тунемше. Тудын очкожо—13.

Нуным чылаштымат редакций книга дене пӧлеклен. Модышышто утларак сай результатым ончыктышо 16 участникшамычлан пӧлекым колтымо.

Пагалыме йоча-шамыч! „Ямде лий“ газетын редакцийышкыже шке ойдам возен колтыза: военно-морской модыш тыланда кузе келшыш, тудо тыланда могай пайдам пуыш? Газет коч адак иктаж-могай модышым тӱҥалаш кӱлеш мо? Те могай модышым утларак йӧратеда?

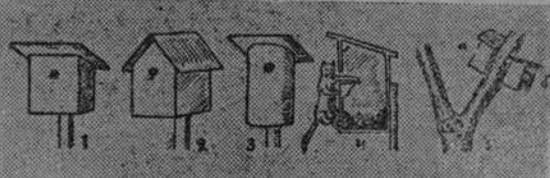
Возыза, йоча-шамыч, ме вучена. **РЕДАКЦИЙ.**

Айста чыланат шырчык-омартам ыштена

1-ше апрель—кайык кече. Апрельын первый кечылаштыже мемнан деке йӧратыме кайыкна-шамыч толшеш. Нунылан ыштыме омарта дене вашлийман. Кӧ эше ик шырчык-омартамат ыштен огыл гын, тачак ышташ пижса. Те 1,2,3-шо сӱретысе гай шырчык-омарта-шамычым ыштен кертыда. 3-шо сӱретысе гай омартам кӧргашан пу дене ышташ кӱлеш. Кажне омартам 1,5—2 сантиметр кӱжгытан оҥа дене ыштыман. Фанер дене ышташ ок лий: йӱран годым вӱр тӱчалтыш фанерыш логалын кӱжгӱ оҥа деч чот сургалтеш да кайыкым лӱдыкта. Пуда омарта кӧргышкӧ лектеш гын, тушто кайык илаш ок тӱҥал. Садлан пудам эскеренрак вырыза. Шырчык пурымо рож ончылан нимогай тошкалтышымат ышташ ок кӱл, тошкалтыш кугу кайык-шамычлан да пырыслан шырчык игеде пурашыжт велэ полша. А кӧргӧ могыреш 4-ше сӱретыште ончыктымо гайын ыштыза, тыге шырчык игым пырыс удырен луктын огеш керт. Алак ямдешырчык омартасе шелше-шамычешзамазкым шӱраш да омартам пичкемышын койшо чия дене чиялташ кӱлеш. Тӱрлӧ украшенийым ида ыштыл: тиде кайыкым гына лӱдыктылеш. Шырчык - омартам пушеҥгеш, але 4—5 метр кӱкшытан вараш пижыктыш лиеш. Шырчык пурымо рож юго-востокышкыла лиеш гын, сай ыле. 5-ше сӱретыште шырчык-омартам пушеҥгеш кузе сакаш кӱлмӧ нерген ончыктымо: а—йоҥылыш сакыме, б—чын сакыме.

Пытартыш шижтарымаш

— Мемнан родына—мӱндыр кайык шамыч толмешке тиде кӱлдымаш рогаткыдам ода кудалте гын, ме тыланда шокшым пуэна!

— Хе-хе-хе! Вот нуным кузе кӱлеш!...

Ме шырчык-омартам ыштена

„Ямде лий“ газетеш печатлалтше „шырчык-шамычын телеграммыштым“ лудмек, 1-шеклассыште тунемше мыйын Леонид шолым пеш йывыртыш да тунамак мыйым чодрашке, кӧргашан пушеҥге деке кяш ӱжаш тӱҥале. Ме тудо кечынак шолым дене коктын чодраш кайышна да кок шырчык-омартам ситыше кӧргашан пушеҥгым кондышна. Вашке кок шырчык-омартам ыштен, пӧрт воктенсе садеш пыжыктышна. Шырчык толмеш эше кок омартам ышташ шонена.

СОКОЛОВ АЛЕКСЕЙ.
Йошкар Ола район,
Цибикнур средний школа.

* * *

Мый школа гыч лекмеке, мӧҥгыш куанен куржам. Мӧҥгыштӧ уроклан ямдылалтмек, товарым, пужарым налын, шырчык омартам ыштем. Кок омартам ыштенам, каныш кечын адак коктышым ыштем.

ИВАНОВ ПАВЫЛ.
Звенига район,
Кугу-Шигак НСШ.

Тендам вучем

Толза, шырчык шамыч,
Толза вашкерак!
Кок омартам ямде,
Ямдылем адак!

КАЗАКОВ ВАНЯ.
Волжский район,
Помар средний школа.

ГРАНИЦА ВЕС ВЕЛНЕ

ШӰДӦ ТӰЖЕМ ДЕНЕ ЙОЧА-ШАМЫЧ ТУНЕМДЕ ИЛАТ

Кокымшо империалистический сар тӱҥалме деч вара капиталистический элласе шемер-шамычын йо чаштлан эше утларак нелэ, йӧсӧ илыш лийын.

Фабрик ден заводлаште шуко пашазе-шамычым паша гыч луктын колтеныт, нунын олмеш ӱдрамаш ден йоча - шамычым пашашке налыныт. Английыште, Францийыште, Америкын Соединенный Штатлаштыже да моло капиталистический эллаште 12—13 ияш йоча-шамыч фабрикласте 10—12 час дене пашам ыштат. Пашам кугу еҥ-шамычын ыштыме наре ыштат гынат, пашадарым нунын деч шуко пачаш шагал налыт.

Индийыште 8—12 ияш йоча-шамыч ковашт е ыштыме заводлаште йӱд смене пашам ыштат. Тыге йӧсланен паша ыштымыштлан тылзылан 6 гыч 8 теҥге марте велэ пашадарым налыт.

Францийыште закон дене установитлыме почеш, военный заводлаште йоча-шамыч суткалан 10 час пашам ыштышаш улыт.

Английыште 11 ияш деч кугурак школьник-шамычым арняште ик мыняр часым помещик - шамычын садыштышт ак деч посна пашам ыштыктат.

Пелэ шужен коштшо йоча-шамыч коклаште туберкулез да малокровье дене черланыше - шамыч ятыр улыт.

Шукерте огыт Италийын ятыр портлаштыже лийше ик Шведский моряк тыге ойлен: порт-шамыч чот оролымаште улыт гынат, Италийысе школьник-шамыч пароходлашке кочкаш йодашлан силом пурат.

Сарлан лийынак, йоча-шамыч школыш коштын огыт керт. Европышто сар тӱҥалмекак, шӱдӧ тӱжем дене англичанский ден французский школьник-шамычым ешышт да мӧҥгышт деч ойырымо. Нуным вес олалаш колтеныт. Пеш шуко школым петыреныт.

Эвакуироватлалтше ик английский учитель шукерте огыл тыге возен:

„Ме йолташ-шамыч деч посна илена. Мемнан мӧҥгына уке. У верыште йоча-шамыч пеш йӧсланат. Ме ола гыч школьный оборудований да пособий деч посна гаяк каенна. Чыла ученик-шамыч гыч $^1/_3$ ужашыжым эвакуироватлыме, молыштым ик вер гыч вес верыш наҥгаяш тӱҥалме годым каникулыш колтымо, кызыт нуным чумыраш нигузеат ок лий...“

Английын эвакуированный областьлаштыже 400 тӱжем йоча-шамыч огыт тунем.

Францийыште 30 тӱжем учитель-шамычым армийыш налыныт. Тыге шуко школа-шамыч учитель-шамыч деч посна кодыныт.

Шукерте огыл Швецийыште правительство шӱ ситыдымылан лийын, школлаште кум арня жаплан занятийым чараш пунчалын.

Америкын Соединенный Штатлаштыже йоча-шамыч начар положенийыште улыт. Тенийысе тунемме ийыште Нью-Йорк штатысе школа-шамыч кодшо тунемме ий деч 162 миллион долларлан шагал оксам налыныт. Школышто шыгыр, оборудований ок сите. Ятыр школлаште ик пӱкеныште кок йоча-шамыч шинчат. Шукыж годым шинчаш вер ок сите да йоча-шамычлан шоген тунемашышт логалеш.

Кугу еҥ-шамычын вуйлатымышт почеш йоча-шамыч империалистический сар ваштареш шогат да сай илыш верч кучедалыт. Мутлан: Английыште машиностроительный заводышто ыштыше 13—14 ияш ученик-шамыч забастовкым увертареныт ыле. Тыге нуно кугу еҥ-шамыч дене тӧр пашадарым налаш тӱҥалыныт.

О. Чечеткина.

Отв. редактор—
И. М. МУЗУРОВ.

Уполн. Марглавлита № А—276.

Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.

29